

впровадження електронного формату взаємодії держави і бізнесу можна вважати вагомим кроком на шляху лібералізації економіки України та інтеграції її у світовий економічний простір. Причому, цей формат може мати перспективне значення і для ряду суміжних відносин. Окремим напрямком тут може виступити так званий «електронний суд». Йдеться про вдосконалення господарсько-процесуальних відносин: впровадження електронного документообігу; електронних повідомлень (повісток); електронного дублікату матеріалів справ.

Реалізація такого роду змін підвищить оперативність господарсько-судочинства, в тому числі дасть можливість прискорити процес збору цілого ряду доказів містяться в матеріалах реєстраційної справи.

СНОШОВ Д. Ю.

АТ «Арлінгер», юрист

ЩОДО ПОДАТКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ З ДОСЛІДЖЕНЬ ТА РОЗРОБОК У РОЗРІЗІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОБРОСОВІСНОЇ ПОДАТКОВОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Ведення бізнесу сьогодні відрізняється значною залежністю управлінських рішень керівних органів від наявності тих чи інших податкових стимулів і пільг в окремих державах або навіть в рамках однієї держави, але у відношенні різних форм ведення бізнесу або за наявності окремих способів зниження податкового тягара. Залежно від того наскільки великим є підприємство чи група підприємств, здійснюється аналіз податкових наслідків та ризиків окремих операцій чи дій, а також відмінність таких операцій чи дій у різних країнах з точки зору оподаткування.

Окрім того, залежно від сектору економіки, у якому працюють компанії, від ринку споживачів, а також від особливостей бізнесу та, іноді, від особистих побажань вигодонабувачів, до уваги можуть братись й інші чинники. Наприклад, у сфері стимулювання інновацій наявність податкових пільг для досліджень і розробок (R&D) може стати одним з основних факторів для керівництва групи компаній при прийнятті рішення про перенесення лабораторій та переведення наукових співробітників до такої країни.

Так, А. М. Гринкевич наводить приблизний перелік критеріїв (факторів), за якими оцінюється компанія при вирішенні питання щодо надання їй окремої податкової пільги у сфері стимулювання інновацій: «...розмір компанії (мала, середня, велика), сфера діяльності, «вік» бізнес-одиниці (наявність статусу молодого підприємства), обсяги витрат, проведених на наукові дослідження і розробки, характер діяльності, участь

у проведенні наукових досліджень і розробок університетів і наукових центрів та інші фактори» [2, с. 81].

Можна виділити наступні фактори, які впливають на заохочення державою діяльності з досліджень та розробок (R&D):

1. Складнощі у досягненні компаніями повної та швидкої «віддачі» від інвестованих у дослідження та розробки коштів. Ефективність інвестування в R&D досить важко оцінити компаніям, оскільки частина таких досліджень не досягає жодного ефекту, а частина втрачається в процесі у зв'язку з одержанням інформації іншими компаніями або навіть суспільством. Це може бути фактором недостатнього інвестування компаній у дослідження та розробки. Такі інструменти як захист прав інтелектуальної власності, гранти та податкові пільги сприяють інвестуванню в R&D.

2. Складнощі у пошуку вільних коштів (фінансування), особливо невеликими компаніями — «стартапами». Інновації часто є достатньо складним для розуміння явищем, і те, що зрозуміло винахіднику, не завжди чітко зрозуміло інвестору. Отже, винахідник потребує вільні кошти для вклячення їх у розробки та дослідження.

Більшість країн-членів Організації економічного співробітництва та розвитку та країн, що розвиваються, застосовують систему надання податкового кредиту у сумі витрат, здійснених на дослідження та розробки (наприклад, Канада, Японія, Великобританія, Франція, Норвегія, Бразилія, Китай та Індія), а інші надають кредит у сумі таких витрат, що перевищують звичайний (базовий) рівень витрат. Вбачається, що для держави більш ефективним інструментом є надання кредиту на суму перевищення витрат на сумою, визначеною як звичайна, у той час як кредит на всю суму витрат на R&D є більш простим в адмініструванні, але водночас і дорожчим для держави. Варто також зазначити, що податковий кредит, який застосовується до податків та зборів з доходів фізичних осіб-працівників, доступний у Бельгії, Угорщині, Нідерландах та Іспанії [1].

Як зазначає А. М. Грипкевич, як правило, інноваційним підприємствам надається право цілком списувати поточні витрати на дослідження і розробки в тому звітному періоді, в якому вони були зроблені, при цьому законодавством багатьох країн передбачена можливість переносити збитки на минулий або майбутні податкові періоди. Цей механізм використовується, наприклад, у Франції та Німеччині [2, с. 81].

У США діють спеціальні податкові пільги з податку на доходи від продажу цінних паперів, що стимулюють довгострокові інвестиції в високоінноваційні проекти.

Додаткові пільги, як правило, надаються підприємствам, які проводять спільні дослідження і розробки з університетами, та інноваційному малому бізнесу. Наприклад, у Норвегії при спільних дослідженнях з університетами встановлений вдвічі більший ліміт розміру витрат компанії

на дослідницькі витрати, по відношенню до яких застосовується податковий кредит. У Великобританії компанія може повністю вирахувати з оподаткованого прибутку не тільки внутрішні витрати на дослідницькі роботи, а й суми, рівні її внеску в спільні дослідницькі роботи або виплачені університетові або дослідницькому інституту [3, с. 29].

Водночас, остальні світові тенденції у сфері оподаткування дозволяють зробити висновок про обмеження податкового суверенітету держав і про створення прозорої системи податкових стимулів та пільг. У цьому контексті важливо розрізнити добросовісну і недобросовісну податкові конкуренції, як явища позитивне та негативне. Добросовісна податкова конкуренція полягає у розробленні податкових стимулів та пільг, які не створюють можливостей для ухилення чи уникнення від оподаткування, а, навпаки, направлені на допомогу діючому бізнесу у розвитку продукції та покращенні її якості. Недобросовісна конкуренція передбачає створення прямих умов, які дозволяють розмивати податкову базу в інших країнах та переносити прибуток у таку країну.

Таким чином, стимулювання інноваційної діяльності (зокрема, діяльності з досліджень і розробок) має відбуватися у межах добросовісної податкової конкуренції, і кожна впроваджена податкова пільга повинна мати під собою економічний зміст. Нові податкові пільги не повинні вводитись хаотично без попереднього обговорення з бізнес-середовищем і без аналізу наслідків такої пільги, у тому числі, з точки зору податкової конкуренції з іншими державами; аналогічно можна говорити і про скасування податкових пільг, оскільки це впливає на майбутні рішення інвесторів і на їх довіру до податкової політики держави.

Список використаних джерел

1. The International Experience with R&D Tax Incentives [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: [http://www.financesenate.gov/imo/media/doc/OECD %20SFC %20Hearing %20testimony %209 %2020 %2011.pdf](http://www.financesenate.gov/imo/media/doc/OECD%20SFC%20Hearing%20testimony%209%2020%2011.pdf);
2. Гринкевич А. М. Налоговое стимулирование инновационной деятельности: сравнительный анализ российского и зарубежного законодательства // Вестник Томского Государственного Университета. Экономика / ТГУ-Томск, 2012. – № 2 (18) – С. 82- 86;
3. Налоговое стимулирование инновационных процессов / Отв. ред. Н. И. Иванова. – М.: ИМЭМО РАН, 2009. – 160 с.